СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 229. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 24-го листопаду 1943. No. 229. Jersey City, N. J., Wednesday, November 24, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ПОБІР БАТЬКІВ ДО ПІДПИСУ ПРЕЗИДЕНТА

ВАШИНҐТОН. — Сенат приняв проект закона про побір до війська батьків так, як спільна комісія обох палат погодилася, а це, щоб батьків покликувано аж по вичерпанню всіх інших мужчин, здатних до війни. Президент свого часу передав справу покликання батьків під адміністрацію Комісії Воєнної Робочої Сили. В теперішному законопроєкті є між іншим постанова, щоб батьків покликували звичайні поборові комісії. Тому дехто сумнівається, чи президент підпише законопроєкт.

ВОЄННА ДОБИЧА ДЛЯ РЕГАБІЛІТАЦІЇ КРАЇВ.

АТЛАНТИК СИТІ. — На конференції 44 делегатів Обєднаних Держав приняли в підкомісії постанову, щоб відобрати від наїзника заграблену добичу і вжити її на виживлення та відбудову цього краю, з якого добича походить. Відповідний внесок поставив делегат Польщі Кваппінські. Надіються, що цей внесок дістане одноголосне потвердження на повнім засіданню кконференції.

Конференція приняла постанову, щоб у праці при адміністрації реліфу не робити різниці між мужчинами й жінками, а вважати на кваліфікацію пронованих службовиків. Рішено теж платити службовикам відповідну платню, щоб вони були свобідні від журби про свої особисті потреби при сповнюванню обовязків.

НЕПОРОЗУМІННЯ МІЖ ЗАЛІЗНИЧИМИ ЮНІЯМИ ВИРІШУЄ МИРОВА РАДА.

ВАШИНҐТОН. — Найвищий Суд Злучених Держав розбирав справу непорозумінь між поодинокими залізничими юніями і признає себе некомпетентним у цій справі. Опінія суду така, що такі непорозуміння та спори має вирішити Краєва Посередничa Рада (Нешенел Медіейшен Борд) і її рішення є кінцеве, без дозволу на відклик. Навіть конґрес не має до цієї справи вмішуватися.

Юнії мають право пікетування за орґанізування членів.

З інших справ, які вирішив Найвищий Суд важне є потвердження права юній до пікетування підприємств, щоби в такий спосіб рекрутувати нових членів до юній. Це питання прийшло під наради суду з нагоди вирішування апеляції від рішення окружного суду в Ню Йорку, яким заборонено членам пікетувати кафетерію, в котрій давніше члени юнії були заняті.

44 МІЛІОНИ ПОДАТКОВЦІВ В НАСТУПНОМУ РОЦІ.

ШІКАҐО. — На зібранню Краєвого Товариства Податковців промовляв ґенеральний дорадник департаменту скарбу з Вашинґтону Рендолф Пол. Він висловив погляд, що в наступному році буде в Злучених Державах 44,000,000 податковців тому, що підвишка платень обтяжує податками і таких, що давніше не мали від чого платити податок. Він стоїть за те, щоб завести так званий „мінімальний податок" замісць дотеперішнього Податку Перемоги (Вікторі Текс). Мінімальний податок не потребує складної урядової машинерії при його вибиранню і тому скорше оплатиться, ніж Податок Перемоги.

ПОМЕРЛИ ТРИ ЧЛЕНИ КОНҐРЕСУ УПРОДОВЖ 24 ГОДИН.

ВАШИНҐТОН. — Упродовж останніх 24 годин померли три члени конґресу. Два з них, це репрезентанти Ґенрі Б. Стіґел з Алабами і Дж. Вилйем Дитер з Пенсилвенії. Внаслідок їх смерти палата репрезентантів відложила своє голосування над харчовими субсидіями, яких домагається президент для стримання інфляції. Стіґел помер безпосередно після своєї промови проти субсидій. — Третій небіжчик це сенатор В. В. Варбур із стейту Ню Джерзі. Він був визначним членом Републиканської Партії, а сенатором був вибраний в 1931 р., перемігши свого попередника Двайта В. Морова.

60-ЛІТТЯ МЕТРОПОЛИТЕН ОПЕРИ.

НЮ ЙОРК. — Діямантовий ювилей відсвятковано в Метрополитен Опері виставою російської опери Мусорґського Борис Годунов, котру відспівано в перекладі на італійську мову. Ролю Бориса співав Еціо Пінца. Карти вступу були випродані до останньої. На виставі явилися покровителі опери під проводом президента Метрополитен Опера Компані Джорджа А Словна. Прибули теж численно представники артистичного та бизнесового світу, багато дипльоматів та вищих військових достойників. Бориса Годунова вибрано на виставу тому, що Америка святкує приязнь з Росією, а крім цього ця опера, побіч італійської Аїди, надається найліпше на парадну виставу.

Імпорт із Південної Америки росте

ВАШИНҐТОН. — Товарообмін між Злученими Державами й Південно-Американськими републиками зміґся до цього ступня, що імпорт перевищив експорт на $371,000,000 упродовж останніх 9 місяців. У попередному році імпорт теж був більший, а це на $221,000,000. Особливо зріс товарообмін між Злученими Державами і Арґентиною, Бразилією, Кубою, Колюмбією та Уруґваєм.

МЕКСИК ПЛАТИТЬ ПРЕТЕНСІЇ ЗПЕРЕД 100 ЛІТ

ВАШИНҐТОН. — Мексиканський амбасадор Франсиско Кастільо Нахера заплатив секретареви стейту Корделови Голови два з половиною міліони дол. як рату загального відшкодування Злученим Державам за претенсії ще зперед 100 літ. Досі заплатив Мексик на конто таких претенсій Злучених Держав 11 міліонів дол., а ще має заплатити $27,000,000. Крім цього Мексик сплачує претенсії Злученим Державам за забрання нафтових піль перед кількома літами.

ІКЕС ПРОТИ НАФТОВОГО КОНТРАКТУ З КАНАДОЮ

ВАШИНҐТОН. — Секретар нутрішніх справ Гарі Л. Ікес висловив своє здивування зприводу заключення контракту воєнним департаментом з урядом Канади в справі експльоатації нафти на проекті Каноль. Він того погляду, що кантракт треба розвязати тому, що проти цього договору підносилися голоси ще у часі переговорів на тій підставі, що він не є економічно оправданий. Головний закид це той, що після війни вся американська інвестиція в тому проекті може бути втрачена, бо проект має лише воєнні ціли на меті.

ЗДИВУВАННЯ В ОТАВІ.

ОТАВА (Канада). — Заява секретаря Ікеса в справі контракту про експльоатацію нафти в Канолю викликала здивування серед тутешних урядових кол. Тут кажуть, що контракт не був заключений виключно департаментом війни, але за нього розпочав переговори американський посол в імени секретаря стейту. Крім цього контракт був підписаний в імени американського уряду тодішним американським послом Пірпонтом Мофатом. Контракт заключений уже давніше, але його тримали в тайні з огляду на воєнне положення.

Питання повоєнної Польщі головна справа нової аліянтської конференції

ЛОНДОН. — У різних кругах заповідають, що справа повоєнної Польщі стане першим предметом нарад на наближаючійся конференції Рузвелта, Сталіна й Чорчила.

Советські органи „Ізвестія" й „Війна й робітнича кляса" вияснюють советське становище в цій справі. Мовляв, советський уряд стоїть за самовизначення, себто за право населення рішати, якого уряду воно хоче, і не думає накидати нікому советської форми правління. Одначе советський уряд противиться власне на тій основі поворотови до влади так званих урядів на вигнанню. Такий поворот має відбутися тільки тоді, коли населення передтим такого уряду собі забажає.

ЧУТКИ ПРО СЕБЕГУБСТВО МУСОЛІНІЯ

ЛОНДОН. — Бюро Райтера дістало зо Стокгольма вістку, що Беніто Мусоліно наложив на себе руку в Лаґо ді Ґарда. Як каже бюро, вістку подано наперед до одного часопису в Ціріху, в Швайцарії. З інших жерел немає вістки для потвердження.

НІМЦІ ЗАСУДИЛИ НА СМЕРТЬ ДВОХ ДАНЦІВ

Данське радіо подало вістку, що німецька окупаційна влада в Данії виконала кару смерти на двох данців, з котрих одного засуджено за саботаж, а другого за напад на німецького вояка. Радіо додало, що засуджених не помилувано, бо останніми часами було багато випадків того роду.

Радіо говорило про страченого 40-літнього Свенда Езру Расмусена, що він підкладав бомби під фабрики й комунікаційні засоби. Про 21-літнього Маріюса Єписона сказано, що він напав з бігом на одного німецького вояка й пробував відобрати йому зброю.

ЛЕБАНОН ВИТАЄ ВИЗВОЛЕНИХ УРЯДНИКІВ

КАЇРО. — Президент Лебанону й інші урядники, випущені на волю представником Французького Комітету Національного Визволення, вже находяться в Бейруті, де їх оваційно витає лебанонське населення. Всі тепер вижидають дальшого кроку з боку представника Французького Комітету. Позиція лебанонських самостійників тепер значно скріпилася; вони свідомі піддержки не тільки всего арабського світу, але й Америки й Британії.

ЯК ДОМА.—Американські вояки уставили цей міст почерез ріку Вольтурно в Італії й назвали його Манґетен, хоча він не зовсім подібний до свого первовзвця.

АМЕРИКАНЦІ НА ТРЕТІМ АТОЛЮ В ҐРУПІ ҐИЛБЕРТА

ПЕРЛ ГАРБОР. — Американських маринарів висаджено на атоль Абемана. Це вже третій остров у ґрупі Ґилберта став предметом американської інвазії від останньої суботи.

Комунікат, виданий з головної кватири адмірала Нимица, каже, що війська, висаджені на атолях Тараву й Макин, ще стрічаються з поважним спротивом з боку ворога, але їх положення значно поправилося. Замітно, що цей комунікат не говорить про спротив з повітря й моря; видно, що опір ставлять тільки сухоземні залоги островів. Опозиція ворога на Макині слабне скоро; він певно перший упаде.

ЗАПОВІДАЮТЬ НОВІ ПОСУНЕННЯ НА ПАЦИФІКУ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Аліянтські летуни на південному й південно-західному Пацифіку затопили або ушкодили 19,000-тоновий ворожий корабель. Над Буґенвилом був повітряний бій, у котрому японці потерпіли сильно. Інші аліянтські летуни били по Гасматі, на Новій Британії. На Новій Ґвінеї австралійські війська підсунулися на пів милі до Сателберґа.

Показується, що американці висаджували сили на Буґенвил, аби захоронити атаку на острови Ґилберта. Японці покищо ще не проявили охоти ризикувати своєю воєнною фльотою в якімнебудь бою на Пацифіку.

ВОСЬМА АРМІЯ ЗАХОПЛЮЄ ЩЕ БІЛЬШЕ МІСТ.

АЛЖІР. — Восьма армія, скріплена канадійськими військами, посунулася знову на 4 милі наперед у центральнім секторі італійської лінії. З міст Ріонеро, Кастель ді Санґро й Алфедени підносяться величезні дими; вносять з того, що ворог приготовляється евакувати ці міста.

ХВАЛЯТЬСЯ ЗАХОПЛЕННЯМ САМОСА.

ЛОНДОН. — Німецьке радіо подало вістку, досі аліянтськими жерелами не потверджену, що німецькі сили заняли грецький остров Самос, що лежить при березі Туреччини й досі був в аліянтських руках. Німці підносять цей добуток як важкий удар в аліянтські пляни на Балкані.

Острови Самос, Лерос і Кос становили немовби аліянтський фортпост на Егейськім морю та немовби першу сторожу офензиви прони німецьких позицій на Креті.

УСПІХИ ПАРТИЗАНІВ У СЛАВОНІЇ.

ЛОНДОН.—Німецьким військам на Балкані приходиться тепер важко, бо їх беруть в два огні, а їх позиції в Румунії й Болгарії слабнуть.

Партизани ґен. Тіта Броза вдаряють успішно по німецьких позиціях у Славонії. Вони теж відбили від ворога дві місцевости в Боснії. Німецько-болгарське радіо подає вістку про наступ партизанів на сербське місто Крене.

Партизанам помагають аліянтські повітряні рейди. Останній такий рейд американських летунів був направлений на німецькі війська в Албанії. Рівночасно британські летуни вдарили по стратеґічно важних позиціях ворога на острові Креті, де вони розбили летунський майдан у Гераклькні, не втративши при тому ні одного літака.

САТЕЛІТИ НІМЕЧЧИНИ НА ВТІКАЧА.

ЛОНДОН. — Воєнні обсерватори вважають дуже замітним для розвою подій на Балкані, що союзники Гітлера проявляють на Балкані крайне поденервовання. З Туреччини наприклад доносять, що румуни просто бються за нагоду втекти з Криму, куди Гітлер вислав їх був на допомогу німцям. Всі сили на вицофання з Росії звернули тепер теж мадяри, котрі тільки й думають про оборону власних границь. При Гітлері осталися тільки менші сателіти, які не мають навіть сили підняти проти нього голосу, хоча й вони хотіли би чимскорше перекинутися на іншу сторону.

Замітним є теж, що болгарський уряд скликав парлямент, мовляв для підприняття гострих кроків проти агітації проти пронімецької політики болгарського уряду. Один болгарський часопис подав вістку, що московське радіо закликало болгарів покинути столицю Софію, бо вона буде бомбардована.

ЗАВЗЯТІ БОЇ ЗА КОРОСТИШІВ.

ЛОНДОН. — Довкола Коростишева, що лежить на захід від Києва, йдуть завзяті бої, яким рівні велися коло Сталінґраду. Червона армія кинула там у бій свої повзи, які проломали заходи німців використати вповні свою поправлену позицію коло Житомира. Червона армія поступила наперед на всіх інших секторах фронту та захопила при тому багато місцевостей. Війська ґенерала Рокосовського відзначилися над Березиною.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати свое оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

За кожну зміну ядреси платиться 10 центів.

День Подяки

Ще з часів революційної війни американських кольоній проти Британії датується це національне свято, котре ми обходимо в Америці звичайно в останній четвер листопаду. Ще як командант континентальної армії Вашингтон проклямував у 1777. році день 18. грудня Днем Подяки. Повторив це в кілька місяців пізніше в Велі Фордж, по тяжко перебутій американською армією страшній зимі. Як перший президент Злучених Держав Вашингтон встановив останній четвер листопаду загальним святом подяки для Союзу. Його слідами йшли інші президенти так, що за якийсь час це свято зявилося як правильне свято в календарях і молитовниках.

Виросло воно зрештою з американської традиції, що сягає самих початків білої кольонізації Америки. Перше зарекордоване публичне святкування дня подяки сягає аж 1631. року, коли таке свято проклямував уряд Месечусетсу. Були це часи, коли білі поселенці переносили страшні недостачі харчів. Звичайно вони зазначували день подяки публичним постом. Доперва, коли раз на такий день прибув з Европи корабель, навантажений всякими провізіями, день посту перемінився на день пирування. Одного разу кільканацять літ пізніше та сама кольонія проголосила день подяки за замирення, себто закінчення війни, за перемогу. З часом день подяки став загальною практикою: кольоніяльні уряди проголошували день подяки для різних спеціяльних цілей. Коли повстав федеральний уряд, він приймив уже на готову утверджену традицію.

Сьогорічне свято подяки, — могло би на перший погляд ока видатися, — йде в розріз з війною та з усіми її лихами, недостачами й клопотами. Здавалося би, що багатьом американцям у збройних силах краю, важко в цей рік бути вдячним Провидінню. Декому з їх родин могло би видаватися те саме. Одначе, серед тих якраз збройних сил Америки, якраз цего року найсильніше почуття вдячности. Висказав це знаменито один американський вояк українського роду, що вернувшися з Пацифіку, при висіданню на американську сушу, вкляк на землю, поцілував її й сказав: „Не знав я, скілько Ти варта, поки я Тебе не покинув! Тепер цього вже мені не потребує ніхто казати, і цього вже мені ніхто не відбере".

Цивільні люди мають тим більше причин бути вдячними за цей край, за його вільні порядки, за велику нагоду для розвою, яку дає цей край, і за велику ролю, яку цей край відграє в світі для того, щоб робити світ ліпшим, кращим і справедливішим світом для всего людства.

Пробує розвязати „російську загадку"

I.

Появилась книжка про Росію (The Russian Enigma, an interpretation by William Henry Chamberlin), про якої автора критика пише, що на десять „знавців", що пишуть про Совєти, він знає більше як десять інших письменників чи журналістів, що про це пишуть.

„Чесна книжка, що дає багато до думання" і „одна з найкращих інтерпретацій російських подій", пише інший критик, про цю найновішу працю Чеймберлина.

До певної міри отсі признання для автора природні, коли зважити, що В. Г. Чеймберлин перебував яких 12 років в Совєтах, а знаючи російську мову мав нагоду, оскільки це було можливе, говорити без перекладчика і посередника з різними людьми і в різних совєтських краях, як теж читати в оригіналі те, що появлялось в Совєтах друком. Його остання праця про „Російську загадку" є свого роду продовженням попередних праць, друкованих в 1930 році („Совєтська Росія") і в 1934 („Залізна епоха Росії"). В тих останніх можна подибати дещо більше й про Україну, зокрема в першій про „українізацію", а в другій про голод в Україні, включно з згадкою за таку заяву Калініна, як та, що цей голод це „злобна видумка". Нова книжка збирає коротко те, що було в попередних, доповняючи це новими спостереженнями про ці великі зміни в Совєтах, що зайшли вже перед вибухом війни і по ній.

Критики зазначують, що писання Чеймберлина не задоволять ні фанатичних прихильників Совєтів, ні їхніх фанатичних ворогів. Чеймберлин свідомий цього. Та в книжці про „Залізну епоху Росії" він підкресляє, що має „глибоко вкорінену антипатію" до тих, що описують події в Совєтах тільки з точки „осуду" або „оборони". Ні одного, ні другого не знайдеться і в його останній праці про Совєти, колиб хто хотів брати справи тільки з одного боку. Зате знайдеться у ній масу матерілу і спостережень та заключень, з яких можна скористати, коли хочеться шукати відповіди на те, чим є сьогодня С. С. С. Р. Книжка писана в першу чергу для американців. Як американець Чеймберлин заявляє, що він є за потребу співпраці Злучених Держав з Совєтами, щоби виграти війну і мир, як і є за те, щоби піти Сталінови назустріч, але заразом, щоби при тому не резиґнувати з американських основних ідеалів. Він є теж проти „фальшивої пропаґанди", що хотілаб базувати американсько-совєтські відносини на неправді і фальшуванню історії, бо на такому, каже Чеймберлин, приязні збудувати не можна.

Чому так мало знаємо про Росію?

Автор зачинає свою працю від вияснення, чому стільки людей помилялось, коли говорили про Росію. Він наводить, що така велика людина, як от британський премієр Чорчил, сказала в часі нападу Совєтів на Фінляндію ,що та остання зробила людству великанську прислугу", бо війною з Совєтами „виявила цілому світови військову нездібність Червоної Армії й Червоної Повітряної Сили".

Ось так говорили теж різні визначні політики і військові знавці в світі й в Америці. А прецінь, каже Чеймберлин, ми тепер свідками, що ось ті совєтські військові сили поставили опір найсильнішій і найкраще зорґанізованій армії в світі.

Чеймберлин не дивується ось таким різним помилковим заключенням, бо Росія була цілковито відтята від світа й ніхто не знав, що там діється. З того, що писано в совєтських ґазетах чи журналах годі було виробити собі погляд на дійсне життя в Совєтах, бо все було писане на один лад, контрольоване одною і тою самою цензурою з людей з одними і тими самими поглядами.

Теж і в Совєтах не міг загал нічого довідатись, що діялось у світі, так, як світ не міг дізнатись, що діється в Совєтах. Наприклад, пише Чеймберлин, ніхто, що читав совєтські ґазети, не міг був дізнатись, що в роках 1933 був там страшний голод, наслідком якого згинуло кілька міліонів людей. Ні не міг би дізнатись про те, як і скільки „зліквідовано кулаків". Це так, якби хто хотів з націстівських ґазет дізнатись скільки вимордували націсти людей в загарбаних ними краях. Це неможливе. Кореспондент часопису Ню Йорк Таймс не міг в 1940 році пересилати нераз навіть і таких новин, що були в совєтській пресі.

Ось тим вияснюється те, як легко могли і можуть в світі помилятись навіть і визначні люди щодо цього, що діялось чи діється в Совєтах, хоч каже Чеймберлин, треба признати, що останніми часами відносини під тим оглядом дещо покращали.

Американцям, хоч Америка і Росія мають багато подібного під ґеографічним, фізичним і психольоґічним оглядом, тяжко зрозуміти росіян ще й тому, що американці зазнають у свому щоденному життю найменше державного примусу, а в Совєтах зазнають його люди якнайбільше. Американець вважає своїм правом критикувати уряд і самого президента навіть у часі війни, а для росіяна є неможливим сказати критичне слово про Сталіна чи комуністичну правлячу партію навіть в часі мира. Американець звик до індивідуальної свободи, а росіянин до автократії. Та, каже Чеймберлин, в Америці могла розвинутись свобода, бо не було загрози з боку ворожих сусідів, а в Росії безнастанні напади ворогів скріпили абсолютну владу, бо тільки вона була спосібна безнастанно добувати з населення піт і кров для оборони краю.

Так само тяжко зрозуміти американцям, наприклад, і державну підлеглість православної церкви за царату, як і доктринерський атеїзм комуністичної Росії, бо Америка і Росія повставали і розвивались в цілком інших обставинах. Тому в цьому, як і в інших питаннях, для американців була незрозумілою царська Росія, а ще більшою загадкою стала ось та комуністична Росія, що то зрушила з корінем такі установи як приватну власність, релігію, родину, чи такі почування як національний патріотизм. Розвязати цю загадку не можуть нам ось ті „подорожні", що то їздять до Совєтів і потім описують свої враження, добачуючи там тільки усміх і радість на всіх обличчах, чи тільки сльози і розпуку.

А проте треба старатись зрозуміти події в Росії, пише Чеймберлин. А це тому:

В Совєтах зайшли великі революційні й соціяльні зміни, про які мріяли великі мислителі. З цього, що там діється, вийде велика наука для всього людства. Далі Совєти виявили себе великою мілітарною потугою, що показала наглядно, що Гітлера можна зломити. Совєти відіграють теж по цій війні більшу міжнародню ролю ніж її відгравала царська Росія, бо так буде, що властивими переможцями над державами Осі вийдуть: Злучені Держави Америки, Велика Британія і Совєтський Союз. А як не стане Німеччини і Японії як мілітарних потуг, Совєти стануть найсильнішою в світі потугою на суші, а Велика Британія і Злучені Держави Америки останут такими потугами на морі. І від цього, як ці потуги будуть між собою жити, залежатиме світовий мир. Тому саме треба пізнати Совєти, пробуючи розвязати „російську загадку".

Сягнути в давнину Росії

Чеймберлин є тої думки, що не можна зрозуміти комуністичної Росії без знання історії давньої Росії. Тому дає короткий начерк цеї історії. Наприклад: Згадує і за інституцію „опричників" і царя Івана Грізного, що то сам особисто стинав голови, а який в Совєтах у почестях не як „грізний", а як Іван IV. Вдумавшись в те, що діяли опричники і Іван Грізний, не тяжко зрозуміти, як могли повстати в Росії такі інституції як Чека чи ГПУ.

Теж замітне, що як у давнині та і тепер пробують „виправдувати" великі злочинства опричників чи чекістів — ворогами держави, зазіханнями ворожих сусідів і т. п. Та у своїй знаменитій історії Росії історик Ключевський таки не може знайти виправдання на звірське поведення Івана Грізного з найвірнішими його підданими, чи з таким нищенням вільного Новгороду і мордованням, якого ніколи не допускались навіть татари. Це тільки, пише цей історик, могло статись через хоробливий страх Івана Грізного за свою владу. І чи це не цікаве, що саме цього тирана Совєти вважали потрібним вислалювати в фільмі?

Або вислалювання Петра Великого! Він теж модернізував Росію часто в подібний спосіб, яким за комуністичної влади переводжено „індустріялізацію". З Европи привіз Петро багато дечого з технічного боку, але не привіз нічого з індивідуальної свободи. Чи не так з большевицькими лідерами?

Багато таких різних прикладів наводить Чеймберлин, щоби вияснити, як то прийшло в Росії з царської „крайної автократії" до совєтської „революційної диктатури". Неограничена влада за царату була знаменитим підложем для неограниченої влади комуністичної партії, чи одної особи. А державний переворот облегчили такі обставини: велика прірва між багатою клясою і бідною, дуже тажкі життєві умовини робітництва і великого числа селян, як теж і невдоволення з царського абсолютного режіму не-російських народів, відданих на безпощадну русифікацію.

Автор звертає теж увагу на вплив землі, на якій живе російський нарід, на монотонні російські простори та їх безмежність, що витворюють нахил до мелянхолії й до великих фантастичних поривів, з чого перше відбивається у російській музиці, а друге в соціяльних і економічних думках росіян. Важкий клімат навчив людей гарту і тяжко й скоро працювати. Знов душа народу така, що потребує чогось особливішого, щоб завзятіше працювати. Це використали знаменито большевики, виходячи з цього заложення що російський робітник буде краще працювати в фабриці, коли йому дасться відчути, що його праця є „неприємна" для ворогів Совєтів, наприклад, для — Папи, капіталістів, імперіялістів, а останніми часами для німців.

Колиж іде про російський загал, то про нього можна сказати те, що писав в другій половині минулого століття Лерой-Болiє: „Ніхто так не вміє терпіти як російський чоловік, і ніхто так вмирати".

(Далі буде).

ПОЛЬСЬКІ ІНТЕЛІҐЕНТИ ВТІКАЮТЬ НА СЕЛА.

БЕРН, Швайцарія, (ОНА). — Наспівше з Будапешту число польської ґазети „Весьці Польске" принесло вістку, що німці знов почали нагінку на польську інтеліґенцію. Польський біженець, що перекрався через Карпати на Мадярщину оповідав, що окупаційна німецька влада арештувала у Варшаві біля сотні польських професіоналістів і багатьох з них розстріляла. Згинули: Гієронім Ридель, Ян Мостовскі, П. Наврот, лікар Грохольскі, Ґроховскі, Скворoньскі і Весоловскі. Решту інтеліґентів німці посадили в концентраційні табори і страшно їх там мучили. Поліція підозрівала, що вони були в контакті з партизанами і, що намовляли польське населення ставити опір німецькій владі.

Те саме німці роблять у Львові, Станиславові, Кракові і Лодзі. Поліція робить облави і як вхопить якого інтеліґента, то йому вже нема виходу. Поліція бере його на допити, мучить, а потому відсилає в концентраційний табор. Наслідком цього, оповідав біженець, інтеліґенція втікає на села і, замісць практикувати свою професію, працює фізично.

СЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

75)

Сень Басараб знав цей домок. Він довгий час робив у Іцкових ямах і не раз приходив сюди за виплатою. Він знав, що, крім одної старої служниці й самого Іцка, не було нікого в тім домі, і що служниця, певно, вже спить у кухні. Цього тільки йому й треба було. Він шарпнув за собою Прийдеволю і коло найближчої ями оба обмастили собі лиця чорною кипячкою так, що їх лиць зовсім не можна було пізнати.

— Ходи за мною і не кажи ані слова, а роби, що я скажу, — шепнув Сень, і вони пішли. Осторожно підповзли вони до одних, далі до других дверей дому, але двері були позамикані. Це зовсім не знеохотило Сеня, і він почав оглядати вікна. Тихе псикнення дало знати Прийдеволі, що він найшов, чого шукав. Справді, одна кватирка в кухоннім вікні була незащеплена й легко далася отворити. Сень устромив через неї руку, повідсував засувки і отворив вікно. Влізли до кухні. Кругом було тихо, як у гробі, тільки сонне сапання служниці чути була зза печі. Побратими на пальцях пішли до дверей. Кухонні двері були незаперті, і вони вийшли до сіней. Сень намацав двері до Іцкового кабінету і хотів поглянути в дірку від ключа, але побачив, що в дірці був ключ. Потрібував тихенько покрутити клямку і переконався, що двері були замкнені.

Але Сень і тут не довго надумувався. Шепнувши кілька слів Прийдеволі, він голосно потермосив клямкою й запищав хриплим, бабським голосом, подібним до оглосу староз служниці:

— Пане, пане, одчиніть!

— Що таке? — дався чути внутрі грубий голос Іцка, потім важкий скрип черевиків, а вкінці брязк ключа, що відчинив замкову пружину. Двері тихо відчинилися, смуга світла впала з кабінету до темних сіней, і в тій хвилі два хлопи, зачорнені, як чорти, кинулися на Іцка й заткали йому рот, заки ще встиг крикнути. Зрештою, хто знає, чи цього й було треба. Несподіваний напад так налякав Іцка, що той, як був з простягненими руками й запитуючим, глупим виразом лиця, так таки в тім положенню й задеревів, а тільки кліпання вибалушених сірих очей давало знати, що це не бездушна брила мяса і товщу, але якась живина.

— Як вам ведеться, пане, як ведеться? — пищав Сень усе ще бабським голосом. — Не бійся, небоже, ми тобі не хочемо нічого злого зробити, ні! Ми ще не правдині чорти, що мають прийти по твою душу, ми тільки прийшли визичити від тебе трохи грошей!

Іцик не пручався, не кричав, не стогнав, а все ще стояв так, як у першій хвилі, одубілий, непритомний, з затканим шматою ротом, важко дишачи ніздрями. Товариші взяли його за плечі, завели до крісла й посадили.

— Держиж його добре і не дай кричати! — пропищав Сень до Прийдеволі. — А скоро би щонебудь, задуши! А я тим часом пообзираю його хатину!

Але Сенькова погроза була даремна. Іцик не рушався і, мов безвладний труп, дав Прийдеволі звязати собі хусткою руки на плечах. А Сень між тим, все збоку зиркаючи на Іцка, почав озиратися по хаті. Очевидно, Іцик робив обрахунки, бо на бюрку перед ним лежала велика книжка, а побіч бюрка стояла отворена невеличка залізна каса. Сень покванно сягнув до неї й почав винімати порядно поскладані пачки банкнотів. У тій хвилі з грудей Іцка перший раз видобувся якийсь глухий, глибокий звук, мов останнє стогнання підрізаного вола.

— Мовчи, бо смерть твоя! — пискнув Сень і порався далі коло каси. Він робив це зовсім спокійно і шепотом числив купки банкнотів, попервязуваних вузькими папірцями, котрі винімав з каси і клав собі за пазуху. Банкноти були по ринському, а з грубости купки Сень догадувався, що в одній купці мусіло бути сто штук. Він нарахував уже тридцять купок.

— Досить, пора нам іти! — шепнув він до Прийдеволі. Оба зирнули на Іцка. Він усе ще дихав ніздрями, але його грубе одуте лице страшно почервоніло, і вибалушені очи стояли на мірі з якимсь глупим, запитуючим виразом.

Мовчи, бо смерть твоя! — шепнув йому до вуха Сень, між тим коли Прийдеволя розвязав його руки. Руки були холодні і звисли, мов неживі; Прийдеволя підняв їх і опер об бюрко. Опісля Сень шепнув до Прийдеволі:

— Я піду наперед, а коли почуєш свист на вулиці, то вийми йому з рота шматку й утікай!

По тім Сень осторожно вийшов. Прийдеволя думав, що Іцик почне пручатися і кричати, і готов був у крайнім разі задавити його. Він стояв над Іцком блідий, тремтячий, збурений до дна душі, але Іцик мов і не знав, і не розумів нічого, сидів на своїм кріслі з витріщеними очима, та дихав, посвистуючи носовими дірками. Вже й повіками не кліпав.

Аж ось дався чути легенький свист під вікном. Тремтячою судорожно рукою виняв Прийдеволя Іцкови шмату з рота, певний, що в тій хвилі розляжеться страшенний крик і розбудить цілий Борислав, певний, що в тій хвилі впадуть товпи народу до цієї тихої хати, зловлять його, і звяжуть, і побють, і поведуть вулицями, і вкинуть хто зна в яку підземну яму і що це остання хвиля його вільного життя. Але ні. Іцик і оком не змигнув. Він зачав дихати свобідніше, але й чимраз повільніше, та й тільки всього. Прийдеволя стояв ще хвилю над ним, не розуміючи, що це такого діється, і колиб не виразне, голосне сапання, він був би думав, що Іцик неживий. Але коли почув другий свист під вікном, то покинув Іцка і тихо вийшов із світлиці. „Та ні, — подумав собі, — треба погасити світло!" І ще раз вернувся, запер касу, з котрої Сень набрав грошей, підняв шмату, котрою був затканий виходячи, позапирав двері, защепив кухаиме вікно, крізь котре виліз надвір, і свиснув стиха на Сеня.

— Ну, що? — спитав Сень.

— Нічого, — відказав Прийдеволя. — Сидить, не рушається.

— Може задушився?

— Ні, дихає.

— Гм, мусів таки дуже перепудитися. Ну, про мене, нехай йому завтра відливають переполох! А нам пора йти спати! Тридцять пачок маємо, це чень вистане! А лице зараз теплою водою і милом, ані знаку не буде. Ну, що то скаже завтра Іцко, як протверезиться! Тепер уже певно, що сам побігне по жандармів!

(Дальше буде)

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

З Домашнього Фронту

Нерозважні розмови.

Находять Різдвяні Свята і міліони вояків прийдуть до родин в гості. Прийдуть з кемпів, з заморських баз і навіть з воєнних теренів. В родиннім окруженні вояки розповідатимуть, де вони були, що робили, які тренування переходили, тощо. Така вже людська вдача. А до того, ще як нерозважні члени родини і приятелі, будуть їх про все випитувати.

Вояків навчили, про що вони можуть говорити, а про що ні. Вони вміють відрізнити цінну інформацію, яка малаб для ворога велике значіння, від такої, що не має для нього ніякої вартости, і вони напевно будуть числитися зі словами, але родина й приятелі не повинні непотрібно забагато вояків випитувати. Навіть про маловажні речі не треба вояків питати. А як трапиться, що вояк забудеться і розкаже про свої пригоди, або дещо з переживань, то уважайте своїм святим обовязком непередавати таких інформацій нікому.

Майте на увазі, що ми зараз находимось в самому розгарі війни. Наші збройні сили перейшли до наступу на кожним воєннім фронті — і, як що вони мають продовжати атак, то в нім велику ролю грає елемент несподіванки, якої ворог не сміє знати. Для того власне треба бути дуже обережним в розмовах.

Чим довше буде війна затягатися, тим більше число людей буде до неї втягнено. А як забагато людей про якусь справу знає, то ворогови також лекше про ню довідатись. Це треба мати на увазі. Уважаймо, що ми, тут на домашньому фронті, посередно, чи безпосередно, також беремо участь у наступі. Продукуємо воєнну зброю, амуніцію або працюємо в області транспортації воєнних матеріялів і війська. А раз ми це робимо, то уважаймо, щоби воєнні інформації не дісталися до ворога.

Як прийдуть Різдвяні Свята і хто з членів вашої родини або з приятелів прийде на урльоп, то незапускайтеся в нерозважні розмови. Дайте йому нагоду ще й на другі свята приїхати до вас в гості.

Треба їсти більше бараболь.

Воєнний Адміністратор Харчів, Марвин Джонс, недавно заявив, що складати і тримати бараболі на будуче, сьогодні не значить те саме, що „гордінг", бо цього року був добрий урожай і барабольє досить. Кожний може купувати, складати і переховувати скільки хоче.

Бараболі є дуже легко тримати. В темному але сухому місці, де температура не є менше сорок, і не більше шістьдесять степенів, бараболі можуть стояти довгий час. Їх можна тримати на стриху, в пивниці,(на „порчу" або в гараджу. Навіть в „кічені" можна тримати бараболі зо пять-шість тижнів і вони не зопсуються. Купуйте і шпаруйте скільки можете, бо бараболь ще є досить. Майте на увазі, що споживаючи більше бараболь ви помагаєте собі і свому урядови.

Купуйте Воєнні Бонди.

Якщо ви бажаєте, аби наші хлопці вернули з фронту до Америки, в якій булоб їм добре і чесно жити, то уважайте, що ми маємо дома виграти війну. Війну з інфляцією. А щоби її виграти, то треба купувати воєнні бонди. Купуйте скільки можете, а потому **ще** купуйте. Майте на увазі, що як ми не виграємо війни з інфляцією, то це буде рівнозначне з тим, якби ми перестали посилати хлопцям амуніцію на фронт. Уважайте, що інфляція є також сама небезпечна, як і ворог. Тому не купуйте таких річей, яких вам не конче треба, а замісць того купуйте воєнні бонди. За десять років ви дістанете свої гроші назад, з великим процентом.

Купуючи Воєнні Бонди, ви забезпечуєте свої власні інтереси, інтереси Америки і будучність для наших вояків. Майте це на увазі і купуйте стільки воєнних бондів, скільки можете. Якщо ви вже маєте воєнні бонди, то купіть **ще більше.** Зробіть це при помочі так званого „Пейрол Сейвінгс План". Якщо даєте кому святочний дарунок, то дайте Воєнний Бонд... це буде дарунок, що ніколи вартости не втратить.

Як маєте закордоном маєток, то скажіть це урядови.

Всі американські громадяни, що мають закордоном маєток у формі чужоземних бондів або нерухимостей, якого вартість переходить десять тисяч долярів, обовязані донести про це найближчому Федеральному Резервовому Банкови. Мусять зробити це перед першим днем грудня цего року.

Уряд хоче мати ці інформації для того, щоби міг краще боронити інтересів своїх громадян, і думає, що це йому придасться в успішному веденні війни.

Треба сказати урядови все, що ви закордоном маєте — реальність, гроші в закордонних підприємствах, патенти, контракти, угоди відносно „трейд маркс", шери, готівку, і чужоземну валюту. Уряд хоче знати про все і вашим обовязком є йому сказати.

Урядники Скарбу кажуть, що як наші військові командирі матимуть всі ці інформації, то їм лекше буде завести у відбраних у ворога краях порядок. Уряд триматиме ваші інформації в тайні. Їх не буде знати ніхто крім урядників депортаменту скарбу. Військові чинники знатимуть лиш те, що тичиться до війни.

МАЙБУТНІЙ ПРЕЗИДЕНТ ІТАЛІЙСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ?—Багато обсерваторів уважає сенатора Бенедетта Кроче майбутнім головою італійської республики, яка повстане по заложенню з престола теперішнього короля за його коншахти з дучем Мусолінім. З ним його дружина. Він є відомим фільософом.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ВІНДЗОР.

341. Відділ У. Н. Союзу святкував шесту річницю.

В неділю вечором, 31. жовтня ц. р., відділ У. Н. Союзу обходив свою шесту річницю величатим бенкетом, що був получений із концертовою програмою. Відбувалося все це в Українському Національному Домі при поважному числі членів і симпатиків. Цю шесту річницю влаштовували члени на те, щоб вшанувати працю піонірів і основателів першого активного відділу У. Н. Союзу з Канаді. Кажемо першого тому, бо хоч у Канаді вже існував перший відділ від 1916. року, то він не приявляв ширшої діяльности і тому мало хто знав про нього. Дійсна праця на ширшу скалю почалася з започаткуванням відділу в Віндзорі з місяці жовтні 1937. року, що був зорганізований місцевими членами при великій допомозі головного радного п. В. Дідика з Дітройту, Міш. Зорганізувавши відділ, вони не хотіли полишити тої праці лише в Віндзорі, не хотіли ограничувати її, бо в них було бажання поширити Союзову працю й на інші місцевості в Канаді. Робили це тому, бо знали, що У. Н. Союз є такою організацією, яка допомагає й обезпечує своїх членів у всяких випадках, а саме такої і потрібно в Канаді для нашого народу.

За короткий час, бо лише шість років, У. Н. Союз дійсно зріс у силу завдяки щирим працівникам на тому полі. Зараз він добре розвинув свою діяльність у провінціях Онтаріо й Квебеку. В цьому році У. Н. Союз пустив своє коріння й на Захід, бо в місяці липні повстав відділ і в центрі українсько-канадійського життя, в місті Вининеґу, Ман. Хочемо вірити, що в короткому часі не буде такого міста й місточка в Канаді, де живуть українці, щоб у ньому не було Союзового відділу, або його членів. Віримо в скорий його розвиток тому, бо знаємо з практичного життя й власного досвіду „що Союзові грамоти є найкращі, найвигідніші й найдешевші в порівнанні з іншими подібними асекураційними підприємствами.

В повище згаданому часі зібралося около три сотні людей в Українському Національному Домі, щоб відсвяткувати річницю. Там можна було побачити всіх: українських робітників, торгівців і професіоналістів. Заряд був поробив старання, щоб кожного задоволити. І дійсно так було. Також на це свято заряд був запросив Союзового організатора на Канаду, п. В. Гірняка, який підчас бенкету виголосив довшу промову на відповідну тему. Переповів він коротко історію і розвій Союзу в Америці й Канаді за послідних 50 років і наводив багато фактів з того, що дав і що зробив доброго Союз між українцями на іміграції, а також і для нашого народу на його рідних землях. Бо правди немає де заховати, що У. Н. Союз за час свого існування видав міліони долярів для своїх членів, сотні тисяч на поміч нашим інституціям на тому континенті, а також і в старому краю. Ніколи не відказував він своєї помочі Рідній Школі, Українським Інвалідам, Просвіті, а також його члени ніколи не забували за політичних вязнів і ті численні політичні процеси. На самі наші культурні потреби й цілі Союз видав поверх 350 тисяч долярів. Мабуть і тому Союз усі люблять та стають його членами.

В дальшій своїй промові п. В. Гірняк сказав, що Союз може ще більше допомогти українському народові, але це станеться тоді напевно, як він буде мати збільшене своє майно до десяток і соток міліонів долярів. А це станеться тоді, коли всі ми від тепер будемо обезпечувати себе виключно в Українському Народному Союзі. Щоб це сталося, то нашим гаслом від тепер повинно бути: Всі свідомі українці й українки обезпечують себе самі й дітей своїх лише в Українському Народному Союзі, який став Батьком нашого народу на іміграції в Америці й Канаді! Він заслужив собі від нашого народу це за 50 років своєї батьківської опікунської праці. І найкращу прислугу український народ у Канаді й Америці зробить для свойого Батька Союза тоді, коли в його золотому ювілейному році стане в ряди його нових Десять Тисяч Членів!

Український Народний Союз має девять добірних кляс для своїх членів. Всі вони є приступні так для старших, як і молодших. Платить звороти для своїх членів по трьох роках ївиплачує готівкою дивіденди вже по двох роках, яка є найвищою в таких обезпечевих інституціях. Що більше, помагає Батько Союз своїм членам і в часі каліцтва та довгої недуги, а також уділяє помочі молодим студентам, якщо вони є його членами! Таких добродійств не дає ніхто нашому народові і тому наш народ повинен уміти оцінити їх самий.

Промова п. В. Гірняка зробила гарне враження на всіх приявних, які були прийшли на ту річницю. Хочемо вірити, що відділ цей збільшить свої ряди на десятки нових членів. Говорили й інші бесідники того вечора, а між ними, який представляв п. В. Гірняка й говорив про його велику працю й заслугу для Союзу, п. П. Дуда, головний радний на Канаду від Союзу.

Після промов слідувала концертова програма мішаного хору „Сурма", яким завідував проф. Б. Ковальський. Всі концертові точки вийшли дуже гарно. За це й належиться подяка для заряду того хору та його дириґента. Після концертової програми всі члени й гості забавлялися до пізної ночі при звуках добірної орхестри. Заряд відділу закликає всіх українців ставати членами самим і вписувати своїх дітей до Батька Союза.

О. Червак, секр. відділу.

СТЕЙПЛЕТОН, С. АЙ., Н. Й. — Повідомляємо членів та членниць, місцевих і позамісцевих Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211 У. Н. Союзу, що Служба Божа й Панахида за померлих членів буде в четвер, 25. листопаду (Thanksgiving Day), в годині 10. рано, в церкві Пресв. Богородиці, 35 Варен ул., Стейплетон. Просимо всіх членів і членниць прийти на Службу Божу й Панахиду. Не приявні члени чи членниці підлягають карі $1.00. Також просимо прийти на богослуження і тих, котрі не є в нашім Братстві, щоб разом помянути померших Піонірів нашого відділу і У. Н. Союзу. — За уряд: Н. Маськовіта, предс.; Г. Манастирський, кас.; Т. Соколовський, секр.

ДО ШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ „СВОБОДИ" І „ЮКРЕЙНІЕН ВІКЛІ"

Як Ви змінюєте адресу, просимо негайно повідомити про це адміністрацію „Свободи". Скоре повідомлення усуває непорозуміння і стримання газети. З повідомленням просимо також висилати 10 центів готівкою або почтовими значками на покриття вироблення нового стенсля. Члени і Читачі з Канади зволять присилати **тільки готівку** тому, що канадійських почтових значків не можна виміняти.

НІМЦІ ЗНУЩАЮТЬСЯ НАД ПОЛЬСЬКИМИ РОБІТНИКАМИ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Наспівша до Лондону нелеґальна польська газета „Чин" принесла артикул польського робітника, якому вдалося втекти з каторжної праці в Німеччині. Він пише про німецькі переслідування польських людей. Польський робітник в Німеччині не має тих самих прав, які мають робітники румунські, мадярські, норвезькі чи словацькі. Полякам німці нашивають на рукаві букву „П" і трактують його гірш худоби. Полякови не вільно заходити до парку, не вільно їхати разом з німцями в трамваю, не вільно сідати разом з німецькою родиною до стола і ходити до того самого костела на молитву.

Німецька влада тримає польських робітників в спеціяльних таборах, в яких нема ні теплої води, ні навіть деревляної підлоги. Люди живуть в нечистоті і наслідком того кидаються різного роду пошесті. Як хто захорує, то німці не стараються його лікувати, а замикають в окремому домі, щоби конав. Наслідком такого трактування, в Німеччині вже померло сотні тисяч польськихлюдей обох полів. Націсти нарочно так роблять, бо це, такби мовити, леґальний спосіб вигублювання польского населення. Кого не розстріляє Ґештапо, того зжене зо світа набута в таборах хороба.

Пише він далі, що в Німеччині поляк уважається невільником. Він не має там ніяких прав. Як кого з поляків віддадуть в опіку цивілів, то поліція дає йому інструкції, як він повинен поляка. трактувати Наприклад, німецькі господарі не мають права впускати польського робітника до своєї хати, не повинні на полі сідати разом з ним їсти, не повинні заходити з ним в ніякі розмови на суспільні і політичні теми, тощо. Як робітник на фармі захворіє, то господар не має права його лікувати, а повідомити владу, то вона негайно хорого робітника забере в табор, а господареві привезе здорового. Полякам заборонено в Німеччині читати польські книжки, газети і навіть польські молитовники. Німці висмівають польську мову і забороняють польським робітникам співати народні і релігійні пісні.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ШИРОКА АМЕРИКАНСЬКА ЛЕТУНСЬКА АКЦІЯ НА ПАЦИФІКУ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННОМУ ПАЦИФІКУ. — Літаки американської фльоти й армії вдаряли по японських цілях по всьому південному й південно-західному Пацифіку. Поцілено кілька ворожих кораблів й знищено багато літаків.

Японці кажуть, що вони затопили багато американських кораблів. Американці заперечують ці донесення як безосновні перехвалки.

МАДЯРСЬКІ ПОЛІТИКИ В СТРАХУ.

БЕРН, Швайцарія, (ОНА). — Наспівші до Швайцарії мадярські ґазети принесли вістку, що чим скорше червона армія поступає на захід, тим більший страх бере мадярських панів. Консервативні політики, які що недавно перли до союзу з Гітлером і спільно розбивали сусідуючі з ними держави, роблять розпучливі заходи відчепитись від нього, але рівночасно стараються задержати всі пограбовані в сусідів землі і майно.

Представники багатих мадярських землевласників в парляменті напирають на уряд, щоби шукав виходу з неприємної воєнної ситуації, але лиш під таким услівіями, що Мадярщина задержить при собі Карпатську Україну, Трансильванію і матиме з Югославією ту саму границю, що має тепер.

Мадярські капіталісти домагаються, аби уряд відтягнув з фронту війська і подвоїв резервові полки дома. Вони бояться, що як червона армія переступить стару румунську границю, то в Румунії може прийти до державного перевороту, який мавби шанси скінчитися загальним повстанням або й революцією. Як обдурені фашистами маси румунського народу повстануть проти теперішного уряду, то революція може легко перекинутись на Мадярщину, міркують багаті землевласники, і домагаються, щоби уряд був приготований боронити їхніх фільварків і майна. Мадярські аристократи вже знають, що поставили не на того коня і, як Гітлєр програє, то їм гаразду не буде. Тому власне консервативна преса і такіж політики в Будапешті не знають, на котру ногу стати. З одного боку роблять гарні очі в сторону Обєднаних Держав, а з другого — хотіли би задержати покрадене з Гітлером добро.

Католицькі круги пропонують відновити в Мадярщині королівство і, відсунувши на бік членів теперішнього правительства, яке втягнуло країну до війни, і спасти Мадярщину від кари і великих податків, що будуть наложені Аліянтами в формі воєнних відшкодовань. Мадярські дипльомати вже були в цій справі у Ватикані, але нічого позитивного не зробили. Аліянти мали їм сказати, що Мадярщина є таким самим ворогом Обєднаних Держав як Німеччина, і до неї прикладається тіж самі умови — безуслівна здача.

В ЧЕСТЬ КИТАЙСЬКОГО ПРОВІДНИКА.—Ґрупа китайців віддає честь Сунови Ят-Сенови, основникови китайської републики, в річницю його народин перед його статуєю в Сан Франсіско.

НІМЦІ ВИСИЛАЮТЬ ЧЕХІВ НА КАТОРЖНУ ПРАЦЮ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Чехословацькі кола в Лондоні повідомляють, що вони мають вістку про реєстрацію німецькою владою всіх працездатних чеських громадян. Дотепер німці вислали з Чехословаччини більш 500,000 робітників, які зараз продукують для них воєнні матеріяли в Німеччині. Але німці цим не вдоволяються і збираються забрати з Чехословаччини всіх здібних до праці людей. Кажуть, що німецька поліція переводить реєстрацію не тільки фабричних робітників, але й селян. Рільників німці заставляють працювати в господарствах, а кваліфікованих робітників беруть до фабрик воєнного матеріялу.

Чеські кола в Лондоні мають дані, що чеські робітники в Німеччині живуть в нечуваних злиднях і, що націсти страшно над ними збиткуються. Зогляду на те, що чеське населення ставить німцям опір і не хоче з ними співпрацювати, націстські урядовці мстяться над чеськими робітниками в такій самій мірі, як над совєтськими і польськими. Мовляв, славяни всі однаково вперті і всі мусять однаково терпіти. Совєтські, чеські, польські і югославські робітники живуть в Німеччині в окремих бараках і їм заборонено заводити між собою якінебудь розмови. Як кого на такій прилапають, то негайно карають.

До Лондону доносять, що чеські робітники добре тримаються і, знаючи німецьку мову, уважають за всім, що націсти роблять. Вони мають на оці кожного злочинця і, як війна остаточно закінчиться перемогою Обєднаних Держав, то всі німецькі кримінальники будуть потягнені на суд. Німці старалися підмовити чехів до співпраці тим, що мовляв, чехи не є чисто славянське племя і повинні кооперувати з культурною німецькою расою. Німецькі урядовці обіцяли чехам великі благодати в новім ладі, але чеський нарід не пішов на співпрацю. Чеський робітник, селянин й інтеліґент стали плече в плече і ставлять націстським бандитам такий завзятий опір, що сьогодні вони силою реєструють і вивозять чехів до Німеччини на працю. Добровільно ніхто не хоче німцям помагати.

Чеське пресове бюро в Лондоні каже, що як німці вивезуть всіх зареєстрованих робітників, то значно підірвуть в краю підземний рух, але з другого боку, скріплять силу чужоземних робітників в самій Німеччині.

НІМЦІ ВИСИЛАЮТЬ ДО ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ СВОЇХ ДІТЕЙ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Шведські кореспонденти доносять з Берліна, що туди вернув з Чехословаччини бувший провідник німецької молоді Балдур Шірах, який поробив заходи в справі висилки до Протекторату німецьких дітей. Будуть в першу черґу висилати таких, котрих батьки на совєтському фронті. Шірах заявив, що вже будуються спеціяльні дитячі табори і, як діти прийдуть, то місцеве чеське населення мусить їх годувати власним коштом.

ЩОБ СПОВНИТИ ЯКСЛІД ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

НІМЦІ РОЗІГНАЛИ ПОЛЯКІВ ПО ЦІЛІМ СВІТІ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Польські кола в Лондоні твердять, що як Гітлер напав на польську державу, то наслідком того 8,616,310 поляків опинилося без даху над головою. Вони розбіглися по цілім світі і сьогодні шукають притулку в чужих краях. Розуміється, що з вище згаданої цифри багато поляків находиться в концентраційних таборах, в німецьких тюрмах і на каторжних роботах в Норвеґії. Кажуть, що в Німеччині находиться около 2,500,000 польських робітників, яких націсти заставляють до примусової праці і фізично їх винищують. Німці відмовляють полякам лікарської обслуги, кепсько їх годують і карають за найменший переступ строгого закону.

Польський нарід переживає нечувану траґедію і як скінчиться війна, то Польща буде найбільше знищена. Німці пляново вигублюють польське населення, розбивають родинне життя і руйнують його культурний дорібок. Вони переселили в Польщі більш пять міліонів людей. Забрали їх майно і казали забиратися в світ за очі. Найкращі польські землі опинилися в посіданні німецьких і голяндських кольоністів, а польські рільники лупають каміння в Норвеґії. Польські круги в Лондоні кажуть, що такої страшної руїни як тепер, Польща ще ніколи не переживала.

РУМУНСЬКА ТОРГОВЕЛЬНА МІСІЯ В БЕРЛІНІ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Німецьке радіо передало вістку, що до Берліна приїздить румунська торговельна місія. Правительство ґенерала Антонеску находиться в скрутнім положенні і буде просити німців, аби присилали йому воєнного знаряддя, медикаментів і, щоби дали фінансову піддержку. В місії будуть представники міністерства скарбу, міністерства війни і торговлі.

Політичні обсерватори в Стокгольмі зауважують, що Румунія вже починає заломлюватися не тільки на воєнному фронті, але й на домашньому. Антонеску посилає до Берліна місію для того, щоби німці дали йому помічну руку, але є всі причини думати, що мабуть вже запізно. Совєтська армія находиться недалеко румунської границі і націсти тепер Румунії не врятують. З Будапешту була недавно вістка, що румунські капіталісти і банкирі вже збагнули, що фашистський уряд генерала Антонеску довів Румунію до руїни і втікають закордон.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 106, відбудуться в неділю, 28. листопаду, в годині 12. вполудне, зараз по Сл. Божій, в гали церковній, Оклей і Райс ул. Просимо всіх членів і членниць прийти, бо є дуже важні справи. Просимо всіх членів ставати разом до спільної праці та приєднувати нових членів до У. Н. С. Рік 1944. це буде 50-літній ювилей У. Н. С. Покажім, браття і сестри свою любов до нашої найбільшої, найбагатшої орґанізації тут на земли Вашинґтона і на землях канадійських, що та орґанізація заслугує на повне наше попертя, щоб ми дали їй дар на 50-літній ювилей, не в грошах, але як найбільше нових членів. — В. Любас, предс.; М. Попіль, кас.; Г. Дацьків, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 16. листопаду 1943. р. помер **ДМИТРО ЛЮБА**, довголітній член Тов. Мир, від. 324 У. Н. Союзу в Філядельфії, Па.

Покійний походив з Пізнанки коло Єкалата, Західна Україна. Полишив у смутку жену Марію, яка є членицею У. Н. Союзу, синів, дочок і внуків. Похорон відбувся в суботу, 20. листопаду 1943. року. — В. Й. П.!

О. Горохівський, предс.
П. Максимович, касієр
М. Туркот, секр.

Дня 17. листопаду 1943 р. помер у 75. році життя **МИХАЙЛО ПЕЛІЩ**, довголітній член Бр. св. Володимира, від. 105 У. Н. Союзу в Філядельфії, Па.

Покійний полишив у смутку дочку і двох синів. До У. Н. Союзу вписався в 1910 р. Похорон відбувся в суботу, 20. листопаду, з католицької церкви в Mont Clare, Pa., а відтак на цвинтар. — В. Й. П!

М. Мельник, секр.

Дня 17. листопаду 1943. року помер **ІЛЬКО КАЛЬВАРОВСЬКИЙ**, довголітній член Тов. Українська Січ, від. 39 У. Н. Союзу в Сиракюз, Н. Й.

Покійний походив з Гнилoвід, повіт Підгайці. Західна Україна. До Товариства і У. Н. Союзу вступив в січні 1923. року. Прожив 58 літ. Покійний полишив у смутку жену Анну і брата Танаса в краю, дочку Катерину Цембрила, два сини при війську і одну внуку. При участи членів, родини і знайомих тіло Покійного поховано з укр. гр. кат. церкви св. Івана Хрестителя на укр. гр. кат. цвинтарі св. І. Хрестителя в Сиракюз. — В. Й. П.!

В. Осухівський, секр.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи". **10 ц. треба доконче залучити на покриття вироблення нової металевої плити.**

Імя й призвище ______________________ Ч. від. ______
Стара адреса ______________________
Нова адреса ______________________

ТАРЗАН, ч. 875. Дорога до небезпеки.

Недалеко до входу до провалу Тарзан вискочив перед розігнану череду.

На скалі високо над ними крикнув мисливий: „Слони йдуть! Готовтеся стріляти".

Тепер Тарзан закричав, стараючися успокоїти слонів і задержати їх.

Але застрашені звірята гнали далі на нього, грозячи йому знищенням.